

**ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ
СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ**

У сучасних умовах одним з найбільш актуальних напрямків наукових досліджень в економіці є стратегічне управління. Це зумовлено тим, що при жорсткій конкурентній боротьбі та мінливості зовнішнього середовища господарюючі суб'єкти, окремі види діяльності і держава у цілому мають концентрувати увагу не тільки на внутрішньому стані справ, але й виробляти довгострокову стратегію розвитку, яка дозволяла б їм адаптуватися до змін, що відбуваються. Такі зміни можуть проявлятися у формуванні нових запитів споживачів, зростанні конкуренції за ресурси, інтернаціоналізації бізнесу, досягненнях науки й техніки, розвитку інформаційних мереж, зростанні ролі людського капіталу.

Посилення кризових явищ в економіці також породжує необхідність відстеження тенденцій її розвитку, постійної діагностики нестабільного оточення та розробки відповідних своєчасних заходів щодо подолання негативного впливу зовнішнього середовища з використанням методів стратегічного управління.

Теоретичне підґрунтя для опрацювання проблем стратегічного розвитку та управління закладено у працях таких відомих зарубіжних науковців, як Р. Акофф, І. Ансофф, Р. Ірвін (стратегічне планування), П. Друкер (стратегія у вигляді перспективи у свідомості керівника), К. Омае, К. Прахалад, М. Фрідман, Г. Хамел (розробка стратегії компанії), К. Фляйшер (методи стратегічного аналізу), Ф. Котлер, Ж.-Ж. Ламбен (маркетинговий підхід), Г. Лемке, М. Портер, Р. Фатхутдінов, Є. Ясін (проблеми стратегічної конкурентоспроможності та конкурентної стратегії), Дж. Сакс, Д. Росс, Ф. Шерер (розвиток підприємств промислового комплексу, промислова політика), Р. Кох, Г. Мінцберг (узагальнення та систематизація напрямків і шкіл стратегічного управління) та ін.

У вітчизняній науковій літературі напрацювання щодо питань стратегічного розвитку й управління, зокрема у промисловості, знайшли відображення у роботах О. Амоші, С. Аптекаря, Л. Варави, В. Вишневського, А. Воронкової, В. Гейця, Я. Жаліла, М. Лепи, Ю. Макогона, Г. Скударя, О. Тищенко, В. Точиліна, М. Чумаченка та ін.

Проте слід зазначити, що більшість дослідників розглядали у своїх роботах питання, пов'язані з розробкою теоретичних основ стратегічного розвитку підприємств. Науковому обґрунтуванню стратегій розвитку на галузевому й національному рівні було приділено менше уваги, а значні зміни умов господарювання, що відбувалися в останні роки під впливом процесів глобалізації, прискорення темпів техніко-технологічного прогресу, а також наслідків світової фінансово-економічної кризи, зумовили необхідність перегляду теоретичних підходів до стратегічного управління й розробки стратегій.

Тому метою статті є виявлення особливостей стратегічного управління й розробки стратегій у контексті сучасних світогосподарських тенденцій розвитку промисловості.

Для її реалізації було визначено основні тенденції розвитку світової промисловості та на їх основі виділено особливості теоретичних підходів до стратегічного управління й розробки стратегій у сучасних умовах.

Аналіз функціонування сучасної світової промисловості дозволяє виділити декілька основних тенденцій її розвитку, які у значній мірі впливають як на практику розробки і реалізації стратегій, так і на перегляд теоретичних підходів до стратегічного управління у цьому секторі матеріального виробництва.

1. Однією з основних тенденцій є зростання кількості країн, об'єднаних у міжнародні економічні альянси, і постійне вдосконалення форм і методів реалізації світової економічної інтеграції, що свідчить про глибокі якісні зміни, що відбуваються у цьому процесі й наростаючу глобалізацію економіки.

Наприкінці ХХ-го – на початку ХХІ ст. практично всі цивілізовані країни (незалежні держави, визнані Організацією Об'єднаних Націй), яких налічується близько двохсот, стали членами різних міжнародних економічних організацій. Так, у 2012 р. членами Міжнародного валютного фонду (МВФ) і Всесвітнього банку (ВБ) було по 187 країн, 153 країни входять у Світову організацію торгівлі (СОТ), 183 країни – члени Світової організації праці (СОП) і т.д.

Також було створено багато міждержавних економічних установ, що представляють широкий спектр форм локальної міжнародної економічної інтеграції: Європейський Союз (ЄС), Карибське співтовариство, Центральньо-американський загальний ринок, Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), Організація країн Азіатсько-тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС) і ін.

Серед головних причин виникнення й широкого поширення інтеграційних процесів у світовій економіці та промисловості можна виділити такі:

- посилення конкурентної боротьби внаслідок значного збільшення масштабів виробництва, що змушує бізнес «переступати» національні кордони у пошуках більш сприятливих економічних й інституційних умов;
- необхідність встановлення у світі нового економічного порядку внаслідок розпаду наприкінці ХХ ст. колоніальної системи й закінчення «холодної» війни, що дозволило розглядати світ як цілісну систему;
- прискорення науково-технічного прогресу, що дозволило створити якісно нову економічну інфраструктуру (міжнародну транспортну мережу, нові засоби зв'язку, широку інформаційну систему), яка сприяла істотному скороченню витрат на переміщення товарів і факторів виробництва, зниженню ступеня економічних ризиків [1].

Результатом об'єднання країн і створення міжнародних організацій, у першу чергу, є формування всесвітньої економічної інфраструктури, наднаціональних міжнародних органів, економічних, валютних і політичних міжнародних союзів, які сприяють регулюванню міжнародного обміну товарами й послугами, забезпеченню держав економічними ресурсами, у тому числі капіталом та інформаційними технологіями, розвитку і посиленню ролі у світовому господарстві міжнародних корпорацій, масовому переходу національних економік на загальносвітову систему статистичного й бухгалтерського обліку.

Вищу форму міжнародної економічної інтеграції являє собою глобалізація економіки, яка виражається в організації й діяльності міждержавних і міжнародних економічних об'єднань, а також у появі й розвитку міжнародних економічних інститутів і транснаціональних компаній. Глобалізація при цьому передбачає не тільки міжнародну торгівлю товарами, але й переміщення робочої сили, капіталу, науково-технічних знань та інформації.

У світовому промисловому секторі одним з основних наслідків глобальної інтеграції є створення необхідних умов для міжнародного виробничого співробітництва – специфічної форми організації виробничої діяльності, що передбачає участь у ній одночасно декількох країн на основі виробничої спеціалізації (предметної, подетальної, технологічної) при широкій виробничій кооперації між цими країнами. Міжнародному виробничому співробітництву властиві більш високий рівень продуктивності, довготривалість і відносна стабільність економічних відносин між партнерами, тісне міжнародне науково-технічне співробітництво, наявність загальних програм, єдиних цілей у здійсненні спільної діяльності.

Слід зазначити, що найбільшу вигоду від міжнародної економічної інтеграції одержують, як правило, економічно розвинені й політично стабільні держави. Це пояснюється тим, що саме ці країни на сьогоднішній день виробляють найбільш прибуткову наукоємну продукцію і експортують капітал.

Відстоюючи власні національні інтереси, країни-учасниці світогосподарських зв'язків підсилюють конкурентну боротьбу, підіймаючи її на більш високий рівень.

2. Наступною тенденцією у розвитку сучасної світової промисловості, яка пов'язана з попередньою, є створення й посилення ролі масштабних транснаціональних корпорацій (ТНК) і транснаціональних банків (ТНБ), що на сьогодні виступають основними «гравцями» на світовому ринку, як і національні економіки різних країн.

Транснаціональний капітал діє за межами держав походження, широко використовуючи порівняльні переваги у розміщенні продуктивних сил. ТНК, як правило, створюють підприємства неповного циклу, що виробляють напівфабрикати або збирають готову продукцію з імпортих деталей. Це дає додаткові гарантії від спроб націоналізації в умовах нестабільної політичної обстановки. При цьому підприємства обробної промисловості концентруються у містах, що мають вигідне географічне розташування й відносно розвинену інфраструктуру, а видобуток сировини ведеться в анклавів, мало пов'язаних з місцевою економікою.

В умовах глобалізації діяльність ТНК вже не зводиться до простої суми торгово-фінансових операцій, відбувається реальна зміна географії промислового виробництва. При цьому в тому або іншому регіоні використовуються сприятливі умови та інвестиційний клімат. ТНК самі організують попит і пропозицію. Через ТНК і пов'язані з ними транснаціональні банки проходять товарні й фінансові потоки, що визначають розвиток світового господарства [2].

Поряд із глобалізацією та інтернаціоналізацією, у світовій промисловості в останні роки спостерігався розвиток регіоналізації й локалізації, поштовхом до чого стало те, що централізоване управління економікою на практиці показало свою неспроможність, а локалізація передбачає можливість

політичного самовираження регіонів. Якщо глобалізація поєднує країни світу, то локалізація змінює баланс сил усередині них.

3. Наступною тенденцією розвитку світового промислового сектору є стрімкий розвиток нового, шостого технологічного укладу, що й стало однією з причин світової фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. Зміна технологічного укладу призвела до домінування фінансової природи кризи, коли захоплення фінансовими спекуляціями, на думку фахівців, сприяло непропорційному перетіканню капіталу у фінансовий сектор з реального, у результаті чого спостерігалось згорання виробництва, скорочення робочих місць, доходів найманих працівників і, як наслідок, втрата стабільності у розвитку економіки [3].

Щоразу, коли відбувається заміщення технологічних укладів економіки і перехід з однієї довгої хвилі на іншу, у застарілих виробництвах знецінюється капітал: він перетікає у фінансово-спекулятивні операції на фінансових ринках і лише частково, обережно знаходить застосування в новітніх технологіях. Сьогодні саме спостерігається розвиток так званого першого постіндустріального технологічного укладу.

У сучасній глобальній економіці почнеться період рецесії, коли фінансовий капітал, що, частково знецінившись, вивільниться із застарілих виробництв, знайде шлях у новітні технології у більшості галузей світової промисловості.

Таким чином, криза створює вихідний момент для нових масових капіталовкладень: вона знецінює основний капітал у традиційних видах діяльності і робить необхідним його відновлення на новій технічній базі. Моральне зношення капіталу, яке відбувається під час кризи, змушує підприємців звернутися до масових інвестицій у нові технології, що й забезпечує економічний підйом.

Пошуки нового економічного порядку, що почалися у світі, поки натрапляють на інерційний опір фінансових «гравців». Цей процес із великою ймовірністю приведе до фундаментальних коректувань основ організації економіки та суспільства в усьому світі.

4. Ще однією тенденцією розвитку світової промисловості є деіндустріалізація, яка, у першу чергу, торкнулася економічно розвинених країн і базових галузей (металургія, текстильна промисловість). Її результатом є закриття заводів, втрата робочих місць і поява регіональних соціально-економічних проблем.

Однак слід зазначити, що паралельно деіндустріалізації почався процес реіндустріалізації – розвитку нових, високотехнологічних виробництв, що заміщають старі види економічної діяльності.

5. У зв'язку з динамічним розвитком науково-технічного прогресу у сучасній промисловості спостерігається така тенденція, як значне скорочення значення природних факторів при розташуванні виробництва. Розвиток транспортної інфраструктури і відносна дешевизна перевезень сприяли зростанню імпорту сировини та палива і розміщенню переробних підприємств у портах, вільних економічних зонах, прикордонних районах та районах з диверсифікованою промисловістю, де створюються пільгові податкові умови і сприятливий інвестиційний клімат, а не у місцях видобутку сировини.

6. Вплив промисловості на навколишнє середовище й першочергове вирішення екологічних проблем. Вступ у СОТ, Енергетична хартія, Кіотський протокол та інші міжнародні домовленості значною мірою ставлять світові промислові компанії перед необхідністю вкладати істотні кошти у вирішення завдань екології, природокористування, безпеки й охорони праці.

Одним зі способів скорочення негативного впливу промисловості на навколишнє середовище виступає економія енергії, підвищення ефективності її використання, створення безвідхідних технологій.

7. Відповідно, ще однією тенденцією розвитку світової промисловості є загострення проблеми енергозабезпечення та енергетичної безпеки. При цьому на світовому ринку триває гостра конкуренція за ринки збуту і джерела цих ресурсів, попит на які формують на сьогоднішній день країни, що швидко розвиваються, у першу чергу, Китай та Індія.

Слід зазначити, що відбувається також інтернаціоналізація ринків природних ресурсів зі зменшенням ролі розвинених країн Північної Америки і Європи та зростанням ролі країн, що розвиваються, насамперед Азії (Китай, Індія, Індонезія), Австралії, Африки (ПАР) і Південної Америки (Бразилія, Колумбія, Венесуела) [4].

На сьогоднішній день на світових ринках природних ресурсів, особливо паливно-енергетичних, активно розвивається процес концентрації та злиття компаній з підприємствами таких галузей, як металургія, енергетика, транспорт.

8. Світова економіка початку ХХІ в. характеризується становленням «нової економіки», відмінною рисою і фундаментальною основою якої є знання як безпосередня продуктивна сила і головний виробничий ресурс [5].

Існує кілька підходів до визначення поняття «нова економіка» – від комплексу наукоємних галузей, зайнятих виробництвом і обслуговуванням інформаційно-комунікаційного устаткування, створенням і поширенням програмних продуктів, розвитком комунікаційних мереж до організаційних та інституційних новацій у діяльності різних (зокрема, традиційних) галузей економіки ряду країн.

Однак головним для «нової економіки» є її орієнтація на знання – інформацію, засвоєну людиною, і яка не може існувати поза її свідомістю. Відповідно, критерієм визначення «нової економіки» є ступінь впливу фактору знань на продуктивність праці й економічне зростання.

При цьому у «новій економіці» знаходять відображення вже розглянуті раніше тенденції розвитку світової промисловості – знання стають основним виробничим фактором і ресурсом, відбувається перехід на нові технології, спостерігається дематеріалізація створюваного продукту зі зниженням частки та значимості його матеріальної складової та зростанням цінності вкладеного інтелекту, змінюється характер і структура праці: від виконавчо-репродуктивного до інтелектуального й інноваційного, відбувається глобалізація всієї світової економіки і промисловості з ліквідацією географічних і національних кордонів економічного простору.

Перехід до «нової економіки» у розвинених країнах спричинив об'єднання наукової, промислової і частково регіональної політики на базі інноваційної, головною метою якої стала підтримка середовища, що сприяє створенню нововведень, а нарощування науково-технічного потенціалу і його зміцнення, створення нових товарів і послуг стали найважливішими стратегічними завданнями економічної політики будь-якої держави на початку ХХІ ст.

Враховуючи розглянуті тенденції розвитку світової промисловості, можна виділити декілька основних теоретичних підходів до розробки промислових стратегій у сучасних умовах.

1. Базування на динамічних конкурентних перевагах, що мають тимчасовий характер внаслідок частих та інтенсивних змін зовнішнього середовища і посилення конкуренції [6, 7].

Динамічні можливості компаній, галузей і національних економік, як правило, дозволяють змінювати, продовжувати й регулювати швидкість змін наявних звичайних конкурентних переваг і сприяють досягненню стійких переважаючих економічних показників (PSEP) навіть у нестабільних умовах, коли екзогенні макроекономічні потрясіння і несподівані зміни «правил гри» стають усе більш частими та непередбачуваними і підривають значення успішно розробленої раніше стратегії.

У контексті гіперконкуренції відносно стійких конкурентних переваг протягом розумного періоду часу можуть досягтися компанії й галузі, здатні розробляти унікальні та важко відтворювані можливості, що замінюють традиційні і статичні джерела переваг, які є тимчасовими, на більш динамічні у перспективі.

Однак слід зазначити, що для видів промислової діяльності, структура яких змінюється повільно, конкурентні переваги, що витікають з унікальних ресурсів і можливостей, є більш стабільними.

2. Посилене використання у процесі стратегічного управління інституційних особливостей світових ринків, які, на думку багатьох учених, у сучасних умовах виступають головними детермінантами соціального й економічного розвитку [6, 8, 9], генеруючи різні конкурентні умови і створюючи тиск на конкурентні переваги.

Зокрема, досягнення PSEP також багато у чому залежить від інституційних особливостей, які можуть як заохочувати, так і перешкоджати розвитку конкуренції і конкурентних відносин. Наприклад, менш розвинені інституційні умови, які спостерігаються у країнах, що розвиваються, сприяють концентрації власності і перешкоджають досягненню промислових PSEP. При цьому філії транснаціональних корпорацій, які у своєму розвитку спираються на стратегії володіння природними ресурсами, краще підготовлені для підтримки своїх конкурентних позицій і досягнення PSEP у випадку зміни інституційного середовища.

Слід зазначити, що вплив інституційних умов на PSEP у країнах з економікою, що розвивається, є неоднозначним, тому що компанії, зустрічаючись з недосконалістю законодавства і «правил гри» на таких ринках, одночасно одержують можливість займатися виробленням нетрадиційних ринкових і неринкових стратегій. У цьому контексті вміння управляти інституційними особливостями переважає над іншими перевагами, такими як технологічні або маркетингові [10].

Значення інституційного контексту у стратегічному управлінні суттєво підвищилося з розвитком так званої гіперконкуренції, яка є наслідком технологічних та інституційних змін у світовій промисловості (зокрема, за рахунок державного дерегулювання) і утруднює підтримку стратегічних переваг, особливо у довгостроковій перспективі [6].

3. Переважне використання у стратегіях міжнародних промислових компаній децентралізованої моделі управління з упором на особливості місцевих ринків [9, 11].

Оскільки види промислової діяльності стають усе більш глобальними, досягти й утримати конкурентні переваги можна шляхом розвитку унікального набору ресурсів і можливостей в одній країні з наступним їх використанням в інших країнах.

Для цього більшість компаній раніше інтегрували загальні цінності, стандарти якості і свої бренди по усьому світу за допомогою централізації інтелектуального та інноваційного потенціалу у штаб-квартирах. Однак на сьогоднішній день у такий спосіб неможливо повністю адаптуватися до різних вимог клієнтів в усіх країнах і на різних ринках. Тому для відповідності локальним системам розподілу, швидкого реагування у ланцюжках поставок і зниження витрат доцільно децентралізувати управління компанією з переміщенням відповідальності за брендінг і товарний склад на периферію, ближче до місцевих звичаїв, стандартів якості й виробничих ліній.

Особливістю сучасної географічної децентралізації системи управління у великих промислових компаніях є створення регіональних центрів у так званих шлюзових країнах, до числа яких входять 10 промислово розвинених країн (Австралія, Канада, Франція, Німеччина, Італія, Японія, Нідерланди, Іспанія, Великобританія й Сполучені Штати) і 10 ринків, що розвиваються (Бразилія, Китай, Індія, Індонезія, Мексика, Росія, Південна Африка, Південна Корея, Таїланд і Туреччина) [11].

Бізнес у кожній із шлюзових країн є цілком самостійним, однак об'єднання навколо платформи ключових компетенцій (унікальних технологій, знань, ноу-хау) і узгодження стратегій у рамках усієї глобальної компанії із загальним ядром створює її головну конкурентну перевагу. При цьому стратегічні принципи глобальної компанії – однакові в усьому світі й відрізняються тільки урахуванням місцевості.

Урахування особливостей місцевих ринків також дає переваги у витратах внаслідок оптимізації вартості використовуваних ресурсів, інфраструктури, виробничих процесів і логістичних систем.

4. Акцентування уваги на механізмах змін у промисловості, а не на властивостях її стаціонарних станів [12], що відповідає положенням сучасної еволюційної теорії.

При цьому передбачається, що у взаємодії із зовнішнім середовищем окремі компанії і галузі можуть відбирати «підходящі» стратегії поведінки, тому що «...саме життя диктує пошук нових підходів і нетрадиційних рішень» [13, 5], а одним з базових постулатів є те, що в основі економічного розвитку лежить конкуренція між новаторами і консерваторами [14].

Особливістю розробки стратегій у цьому випадку є розгляд економічних процесів як відкритих і незворотних, які відчувають постійний вплив з боку зовнішнього середовища і реагують на нього. Ця обставина приводить до необхідності розуміння того, як відбувається процес змін, виявлення його рушійних сил і факторів розвитку.

Одним з найважливіших досягнень еволюційного підходу у стратегічному управлінні можна вважати те, що промисловість і вся економічна система розглядаються у динаміці, у процесі змін, і відповідно, її розвиток спирається саме на динамічні, тимчасові можливості та конкурентні переваги.

Особлива увага у рамках цього підходу приділяється процесу інновацій – тобто, появі, закріпленню й поширенню нового.

5. Необхідність поєднання у стратегічних дослідженнях теоретичної та практичної складової з істотною увагою до перевірки реальних емпіричних даних для успішної адаптації до зовнішнього середовища, тому що дослідження зі стратегічного управління спрямовані як на розробку теоретичних положень у цій області, так і на надання практичних рекомендацій практикуючим менеджерам [15, 16].

При цьому значна частина рекомендацій учених у сучасному світі зустрічається з загрозою закінчення строку їх реальної дії ще до введення у практику стратегічного управління компаніями і галузями внаслідок динамічного розвитку економіки та істотної невизначеності зовнішнього середовища.

Причинами цього можуть бути необхідність поглиблення методологічних основ стратегічного управління зі спеціалізацією емпіричних досліджень, внесення нових віянь і поглядів менш «популярних» дослідників, більш вагомої винагороди педагогічних інновацій і наближення процесу навчання до практичної діяльності менеджерів бізнес-структур.

Дослідження в області стратегічного управління передбачають, що економічні теорії, у першу чергу, неокласична, часто не в змозі пояснити (передбачити) важливі елементи у поведінці галузей і компаній і результати їх діяльності. Тому останнім часом особливу актуальність набули соціологічні, психологічні та поведінкові підходи, що кидають виклик традиційним економічним міркуванням і вивчають внутрішню мотивацію співробітників, організаційну ідеологію компанії, взаємини між урядами, приватними особами, ринками та іншими інститутами і т.д. [15].

6. Активне використання досліджень зі стратегічного управління у процесі розробки державної промислової політики.

Часто аргументом проти розробки промислової політики є те, що уряди не в змозі обирати «переможців», тобто найбільш конкурентоспроможні й ефективно працюючі компанії та види діяльності. Однак сучасний підхід до промислової політики передбачає не тільки відповідні структурні зміни в економіці, але й непряме управління стратегічним співробітництвом між приватним і державним секторами, де метою є виявлення і усунення перешкод для вкладення інвестицій і стимулювання підприємництва у нових видах діяльності, у яких, в остаточному підсумку, можуть бути отримані порівняльні переваги [9].

При цьому уряди також вирішують завдання розвитку інститутів, що якнайкраще забезпечують економічне зростання у довгостроковій перспективі, зокрема, за рахунок диверсифікованості виробничих структур і розробки ефективних механізмів обробки та агрегування знань про місцеві особливості.

Слід зазначити, що у сучасних умовах при розробці промислової політики центральною дилемою є протиріччя між глобальним характером більшості ринків товарів, капіталу і послуг і національним характером організацій, які лежать в основі їх підтримки [15], а також необхідність враховувати механізми взаємодії між національною, галузевою і корпоративною стратегіями.

Висновки:

1. При розробці стратегій необхідно враховувати основні сучасні тенденції розвитку світової промисловості, які визначають найбільш конкурентоспроможні напрямки діяльності окремих підприємств і галузей. У першу чергу, мова йде про глобальний характер конкуренції, що посилюється, перетворення знань у безпосередню продуктивну силу і зміну географічної структури розміщення виробництв і збуту товарів під впливом досягнень науково-технічного прогресу й рівня розвиненості економік.

2. Зазначені тенденції разом зі зростанням мінливості та «агресивності» зовнішнього середовища підвищують для промислових виробництв актуальність створення та використання динамічних конкурентних переваг, які є більш тимчасовими, ніж звичайні, однак мають гнучкість й адаптивність до особливостей місцевих ринків збуту та їх інституційних умов.

3. Як один з визначальних при розробці промислових конкурентних стратегій доцільно розглядати інституційний контекст бізнес-середовища (національного чи глобального). При цьому менш розвинені інституційні умови часто виступають каталізатором для розробки та реалізації більш успішних «нестандартних» стратегій, які з великою ймовірністю не працюватимуть у стабільних розвинених економіках.

4. Головними особливостями стратегічного управління у майбутньому стануть доцільність використання творчих підходів при розробці й реалізації стратегій, пріоритетне врахування відмінностей локальних ринків зі збереженням генеральних стратегічних установок глобальних компаній, інтеграція та взаємодоповнюваність дослідницьких завдань, програм навчання і практичної діяльності менеджерів різних рівнів.

Література

1. Новые тенденции в развитии мировой экономики [Электронный ресурс] / Literus-Электронная библиотека. – Режим доступа к статье. – <http://literus.narod.ru/Bussines/MirEcon/1-g3-2.htm>.
2. Гришняяева Ю.Д. Глобализация как основная тенденция развития мировой экономики. Стратегии включения стран в систему мирохозяйственных связей в условиях глобализации / [Электронный ресурс]. – Ю.Д. Гришняяева // Современные научные исследования и инновации. – Июль, 2011. – Режим доступа к статье. – <http://web.snauka.ru/issues/2011/07/1252>.
3. Белоусов В. Технологическиеклады и преодоление экономических кризисов / В. Белоусов, А. Белоусов [Электронный ресурс] / Фонд исторической перспективы. – 19 янв. 2010 г. – Режим доступа к статье. – http://www.perspectivy.info/oykumena/ekdom/tehnologicheskije_uklady_i_preodolenije_ekonomicheskikh_krizisov_2010-02-02.htm.
4. Лунев А.В. Угольная промышленность России в мировом энергообеспечении: диссертация на соискание ученой степени канд. экон. наук по специальности 08.00.14. / А.В. Лунев. – М.: 2007. – 188 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа. – <http://www.dissercat.com/content/ugolnaya-promyshlennost-rossii-v-mirovom-energoobespechenii>.
5. «Новая экономика», ее движущие силы и тенденции развития [Электронный ресурс] / Информационная экономика, бизнес, общество. – 20 апр. 2010 г. – Режим доступа к статье. – <http://www.infconomy.ru/theory/228>.
6. Diaz Hermelo F. Institutional development and hypercompetition in emerging economies / F. Diaz Hermelo, R. Vassolo // Strategic Management Journal. – Dec. 2010. – Vol. 31, Issue 13. – P. 1457-1473.
7. Winter Sidney G. Understanding Dynamic Capabilities [Электронный ресурс] / Sidney G. Winter // A Working Paper of the Reginald H. Jones Center. – The Whorton School University of Pennsylvania. – November 2002. – Режим доступа к статье. – <http://bus8020kelly.alliant.wikispaces.net/file/view/>.
8. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт; пер. с англ. А.Н. Нестеренко. – М.: «Начала», 1997. – 180 с.

9. Rodrik D. One Economics, Many Recipes: globalization, institutions, and economic growth / D. Rodrik. – Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2007. – 263 p.
10. Cuervo-Cazurra A. Transforming disadvantages into advantages: Developing country MNEs in the least developed countries / A. Cuervo-Cazurra, M. Genc // Journal of International Business Studies. – 2008. – Vol. 39 (6). – P. – 957-979.
11. Prahalad C.K. How to Be a Truly Global Company / C.K. Prahalad, H. Bhattacharyya // Strategy+Business Magazine. – Aug. 23, 2011. – Issue 64. – Режим доступа к статье. – <http://www.strategy-business.com/article/11308?pg=all>.
12. Сопин В.С. Эволюционная теория в экономической науке: проблемы и перспективы [Электронный ресурс] / В.С. Сопин // Евразийский международный научно-аналитический журнал Проблемы современной экономики. – 2009. – № 3 (31). – Режим доступа к статье. – <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=2687>.
13. Абалкин Л. От экономической теории до концепции долгосрочной стратегии / Л. Абалкин // Вопросы экономики. – 2010. – № 6. – С. 4-9.
14. Афонасова М.А. Новые подходы к управлению экономическими системами с позиций эволюционной экономической теории [Электронный ресурс] / М.А. Афонасова // Управление общественными и экономическими системами. – 2007. – № 1. – Режим доступа к статье. – http://bali.ostu.ru/umc/zj2007_1.php.
15. Mahoney J.T. The Field of Strategic Management within the Evolving Science of Strategic Organization [Электронный ресурс] / J.T. Mahoney, A.M. McGahan. – Режим доступа к статье. – http://www.business.illinois.edu/Working_Papers/papers/06-0119.pdf.
16. Hitt M.A. The State of Strategic Management Research and a Vision on the Future [Электронный ресурс] / M.A. Hitt, B.K. Boyd, D. Li // Research Methodology in Strategy and Management. – 2004. – Vol. 1, pp. 1-31. – Режим доступа к статье. – <http://www.briankboyd.com/Reprints.pdf>.

658.15

*Полицук Е.А., к.э.н., доцент,
Таврический национальный университет имени В.И. Вернадского*

О ТЕОРЕТИЧЕСКИХ АСПЕКТАХ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

Внешнеэкономическая деятельность (ВЭД) предприятия, которая осуществляется путем реализации внешнеэкономических связей, рассматривается как неотъемлемая сфера хозяйственной деятельности, способная положительно влиять на эффективность производства, его технический уровень, качество производимой продукции, поэтому совершенствование ее аспектов является в настоящее время достаточно актуальным вопросом. Проблемы развития внешнеэкономической деятельности предприятий изучали в своих работах такие ученые, как: Н.А. Кизим, В.А. Зинченко [1], М.И. Дидковский [2], И.В. Багрова, Н.И. Редина, В.Е. Власюк, О.О. Гетьман [3], Ю.Г. Козак, Н.С. Логвинова, И.Ю. Сиваченко [4] и др.

Целью статьи является теоретический анализ внешнеэкономической деятельности предприятий.

Анализ научной литературы показал, что в основном внешнеэкономическая деятельность рассматривается в качестве объекта целенаправленного организационно-экономического воздействия государства в целях стимулирования предпринимательской активности и налаживания устойчивых самостоятельно регулируемых рыночных связей и механизмов; процесс прогрессивных преобразований в структуре общественного воспроизводства, источники передовых технологических и организационных идей в области управления общественно-производственными системами.

Внешнеэкономическая деятельность, как и другие виды хозяйственной деятельности, включает в себя следующие этапы: производство, распределение, обмен и потребление, а также имеет следующие отличия: 1) ВЭД – это составляющая внешнеэкономической политики государства, которая является катализатором рыночных преобразований в государстве и становлением дипломатических отношений с другим государством; 2) за счет преимуществ международного разделения труда, международных экономических отношений предприятия ВЭД имеют возможность осуществлять свою деятельность с теми государствами и партнерами, которые являются выгодными.

В научной литературе под внешнеэкономической деятельностью понимается система разнообразных мирохозяйственных отношений по созданию и продвижению на мировой рынок товаров посредством реализации внешнеэкономических связей страны, основанных на международном разделении труда и включающих нормативно-правовые и организационные условия функционирования предпринимательских структур. ВЭД трактуют также как внешнеторговую, инвестиционную и иную